

KEMIJOKI OY:N RAHASTO

Veden voimalla maakunnan parhaaksi

Rahasto perustuu Kemijoki Oy:n lahjoitukseen 1997 sekä myöhemmin tehtyihin lahjoituksiin, ja se tukee Lapin kulttuuria ja taloudellista kehitystä.

Vesivoimalla on Suomessa ja Lapissa jo pitkä historia: Pohjois-Suomen ensimmäinen vaatimaton vesivoimalaitos rakennettiin Oulujoen suuhun jo 1898. Ennen toista maailmansotaa vesivoiman rakentaminen keskittyi kuitenkin etelään, missä valtaosa Suomen teollisuudestakin toimi.

Kemijoki Oy perustettiin 1954 alueen vesivoimatuotannon rakentamista varten. Suomi ja Lappi elivät sodasta toipumisen ja jälleenrakentamisen aikaa, ja vesivoimaa tarvittiin teollisuuden tarpeisiin sekä korvaamaan sodassa menetetty kapasiteetti. Lapin jokien valjastamisella oli keskeinen merkitys maakunnan sodanjälkeiselle kehitykselle, ja Pohjolan Voima Oy aloitti Kemijoen valjastamisen Isohaarakassa 1946. Kemijoki Oy:n ensimmäinen pääkonttori sijaitsi Helsingissä, mutta Rovaniemelle rakennettiin yhtiön toimitalo 1957. Rovaniemen kauppala (nyk. kaupunki) sijaitsi työmaiden kannalta edullisessa paikassa, kun yhtiön ensimmäisiä voimalaitoksia rakennettiin. Toimitaloa laajennettiin 1980, ja 1992 siitä tuli yhtiön pääkonttori.

Kemijoki Oy:n ensimmäinen voimalaitos, Petäjäskoski, rakennettiin 1953–1957. Sen jälkeen laitoksia rakennettiin tasaiseen tahtiin, ja Taivalkosken voimala oli valmis tuessaan 1976 Kemijoen kahdeksas voimalaitos. Kemijoen säännöstelyä varten rakennettiin Lokan ja Porttipahdan

Kemijoen Kelukosken voimalaitos. Kuva: Kemijoki Oy.

tekojärvet 1967 ja 1970, ja samaan aikaan aloitettiin myös Kemijoen altaan suunnittelu. Paremminkin Vuotoksen altaana tunnetusta hankkeesta on sittemmin kiistelty vuosikymmeniä.

Vaikka vesivoiman suhteellinen osuus energiantuotannosta on nykyään pienentynyt, on sen määrä kymmenkertaistunut sodanjälkeisestä ajasta. Kemijoki Oy:llä on nykyään 20 voimalaitosta, joiden yhteenlaskettu teho on yli 1 000 MW. Laitoksista 16 on Kemijoen alueella, kaksi Lieksanjoessa ja toiset kaksi Kymijoenjoessa. Pohjolan Voiman, Rovakaira Oy:n ja Keski-Lapin Voima Oy:n omistamat viisi ja Kemijoki Oy:n kuusitoista voimalaitosta Kemijoenjoella tuottavat noin kolmanneksen koko Suomen vesivoimalla tuotetusta energiasta.

Osuuskunta Sigillum/Markus Kivistö

Lapin rahasto perustettiin vuonna 1954, jolloin se kuului Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan rahastojen kanssa yhteiseen Pohjois-Suomen rahastoon. Vuonna 1968 Lapin rahastosta tuli oma rahastonsa. Se on yksi Suomen Kulttuurirahaston seitsemästätoista maakuntarahastosta ja tukee oman maakunnan alueella tehtävää kulttuurityötä ja tieteellistä tutkimusta jakamalla apurahoja ja palkintoja kerran vuodessa. Lisätietoa www.skr.fi/la.